

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Walentyna Łukomska-Drzymala
Sędzia:	SA Jerzy Nawrocki (spr.)
Sędzia:	SA Ewa Popek
Protokolant	sekr. sądowy Agnieszka Pawlikowska

po rozpoznaniu w dniu 5 września 2017 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej
im. F. S. w G.

przeciwko M. P. i T. P.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych od wyroku Sądu Okręgowego w Zamościu z dnia
25 maja 2016 r., sygn. akt I C 1022/15

I. zmienia w całości zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1/ oddala powództwo,

2/ zasądza od Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej
im. F. S. w G. na rzecz M. P. i T. P. po 3 617 [trzy tysiące sześćset siedemnaście] zł na rzecz każdego z nich tytułem
zwrotu kosztów procesu;

II. zasądza od Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej
im. F. S. w G. na rzecz M. P. i T. P. po 7 817 [siedem tysięcy osiemset siedemnaście] zł tytułem zwrotu kosztów procesu
w postępowaniu apelacyjnym;

III. nakazuje pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego
w Z. od Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej
im. F. S. w (...) 486 [siedem tysięcy czterysta osiemdziesiąt sześć] zł tytułem opłaty sądowej od apelacji, od uiszczenia
której pozwani byli zwolnieni.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 maja 2016r. Sąd Okręgowy w Zamościu po rozpoznaniu sprawy z powództwa Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. z/s w G. przeciwko M. P. i T. P. o zapłatę zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powódki 173.701,72zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP od dnia 12 sierpnia 2015 r. do dnia zapłaty, oraz kwotę 12.303 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W pozwie z dnia 12 sierpnia 2015r. powódka wnosila o zasądzenie solidarnie od pozwanych 173.701,72 zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP, tytułem zwrotu pożyczki.

Pozwani wnosili o oddalenie powództwa.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 1 czerwca 2010r. pozwany M. P. jako pożyczkobiorca zawarł ze Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo – Kredytową im. F. S. z/s w G. [(...)] i Towarzystwem (...) Spółką z o.o. Spółką komandytowo – akcyjną w G. [zwanej dalej Spółką] umowę pożyczki konsorcjalnej konsolidacyjnej Nr (...).

Pożyczkodawcy łącznie udzielili pozwanemu M. P. pożyczki w kwocie 200.000zł, w tym:

- Spółka udzieliła pozwanemu pożyczki w kwocie 128.107,09 zł na okres 120 miesięcy tj. do dnia 30 maja 2020r.;
- Spółdzielcza Kasa oszczędnościowo-Kredytowa [(...)] udzieliła pożyczki w kwocie 71.892,91 zł na okres 60 miesięcy tj. do dnia 30 maja 2015r. (...) umowy].

Jak wynika z (...) umowy pieniądze uzyskane przez pozwanego na podstawie udzielonej pożyczki miały zostać wypłacone przelewem na wymienione w umowie rachunki wierzycieli bankowych pozwanego (pkt. (...) umowy), a pozostała kwota zgodnie z dyspozycją pożyczkobiorcy.

Poręczenia za zobowiązania pozwanego M. P. udzieliła T. P. (umowa pożyczki – k. 18 – 27 akt).

W dniu 31 października 2012r. na podstawie umowy cesji, wierzytelność Towarzystwa (...) Sp. z o.o. [Spółki] z umowy pożyczki z dnia 1 czerwca 2010r. nr (...) została przelana na rzecz (...) im. (...) (k. 57 – 58 umowa cesji praw).

Z uwagi na trudną sytuację finansową pozwany M. P. w dniu 3 stycznia 2014r. zwrócił się do powódki z wnioskiem o restrukturyzację zadłużenia poprzez zawieszenie spłaty rat na okres 3 miesięcy (k. 99v. – 100 wniosek). Wniosek pozwanego strona powodowa uwzględniła i strony zawarły w dniu 17 stycznia 2014r. aneks do umowy, w którym strony zgodnie wskazały, że na dzień podpisania aneksu należność wynikająca z umowy pożyczki z dnia 1 czerwca 2010r., nr (...), wynosi 155.338,18 zł. Strony ustaliły końcowy termin spłaty pożyczki na dzień 30 maja 2020r. i ustaliły nowy harmonogram spłat określony w załączniku do aneksu. Treść aneksu do umowy podpisała i wyraziła zgodę na jego zawarcie T. P. (k. 35 – aneks do umowy, k. 36 - 37 – harmonogram spłat).

Pozwany M. P. nie wywiązywał się z terminowej spłaty pożyczki. Powódka kierowała do pozwanego wezwania do zapłaty w dniu 14 lipca 2014r. i 1 września 2014r. O zaleganiu w spłacie pożyczki była informowana poręczycielka T. P. (k. 2 – 48 wezwania do zapłaty i zawiadomienia poręczyciela).

W dniu 29 grudnia 2014r. powódka Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo – Kredytowa im. F. S. w G. wypowiedziała umowę (k. 38 – wypowiedzenie umowy).

Wypowiedzenie zostało pozwanemu doręczone w dniu 5 stycznia 2015r. (k. 39 – 39v.). O wypowiedzeniu umowy pożyczki z dnia 1 czerwca 2010r. została zawiadomiona poręczycielka T. P. (k. 40 – 41).

Historia spłaty zobowiązań pozwanego M. P. wynikających z tytułu zawartej umowy pożyczki obrazuje wykaz operacji na rachunku pozwanego (k. 74). Powyższy dokument zawiera wykaz operacji dokonywanych na rachunku pożyczkobiorcy, włącznie z dokonanymi przez niego wpłatami i sposobem ich zaksięgowania oraz wysokością

splaconych odsetek. Również złożone przez powódkę dokumenty prywatne w postaci wyciągu miesięcznego z rachunku IKS + (Indywidualnego Konta Spółdzielczego) za okres od 1 czerwca 2010r. do 28 stycznia 2016r. wskazują na dokonywane przez pozwanego spłaty pożyczki (k. 101 – 118).

Pozwani nie podważyli prawidłowości ustaleń wysokości wierzytelności wynikającej z umowy pożyczki. Nie przedstawili dowodu jej spłaty z odsetkami w większej wysokości niż wynika to z dokumentów przedłożonych przez stronę powodową.

Strona powodowa wskazała, że na żadaną kwotę 173.701,72 zł składa się:

- niesplacony kapitał w kwocie 155.338,18 zł,
- skapitalizowane odsetki naliczone do dnia wniesienia pozwu w wysokości 8.201,22 zł (odsetki za opóźnienie),
- odsetki zwykłe umowne w wysokości 10.162,32 zł.

Sąd Okręgowy uznał za nieuzasadnione zarzuty podniesione przez pozwanych żądających oddalenia powództwa.

Sąd wskazał, że źródłem zobowiązania pozwanego M. P. wobec powódki jest umowa pożyczki z dnia 1 czerwca 2010r. złożona do akt sprawy. Natomiast podstawą odpowiedzialności pozwanej T. P. jest umowa poręczenia. Zgodnie z art. 876 § 1 kc przez umowę poręczenia poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela wykonać zobowiązanie na wypadek, gdyby dłużnik zobowiązania nie wykonał. Pozwana T. P. złożyła w formie pisemnej oświadczenie o poręczeniu zobowiązań pozwanego wynikających z umowy z dnia 1 czerwca 2010r., zmienionej następnie aneksem z dnia 17 stycznia 2014r. Solidarna odpowiedzialność dłużnika głównego (pozwanego) i poręczyciela (pozwanej) wynika z art. 881 kc w zw. z art. 366 kc.

Dobitym dowodem na okoliczność istnienia długu w określonej wysokości są oświadczenia woli pozwanych zawarte w aneksie z dnia 17 stycznia 2014r. do umowy nr (...) z dnia 1.06.2010r. Pozwani uznali w nim swój dług wynikający z umowy pożyczki w kwocie 155.338,18 zł, i uznali szacunkowy całkowity koszt pożyczki pozostającej do spłaty w wysokości 95.12,83 zł. Kwota dochodzonej w sprawie należności głównej w wysokości 155.338,18 zł odpowiada uznanej przez pozwanych kwocie zadłużenia.

Z tych względów twierdzenia pozwanych, że nie są dłużnikami powódki z jakiegokolwiek tytułu, gdyż nie otrzymali od powoda jakiegokolwiek środków pieniężnych oraz, że nie ciążył na nich obowiązek zwrotu tych środków Sąd uznał za bezzasadny.

Sąd uznał, że pozwani nie udowodnili przesłanek nieważności zawartej umowy pożyczki.

Umowa pożyczki została zawarta zgodnie z art. 21 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1995r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych (Dz. U. 1996, poz. 2). Zgodnie z art.21 ust. 1 ustawy w/w kasa udziela swoim członkom pożyczek i kredytów na okres nie dłuższy niż 3 lata z tym, że pożyczki i kredyty przeznaczone na cele mieszkaniowe mogą być udzielane członkom kasy na okres nie dłuższy niż 5 lat.

Zgodnie z § 1 ust. 1 pkt. 2 (...) udzieliła pożyczki w kwocie 71.892,91 zł na okres 60 miesięcy tj. do dnia 30 maja 2015r., a więc na okres nie przekraczający pięciu lat dla pożyczek przeznaczonych na cele mieszkaniowe. W ocenie Sądu Okręgowego zawarta umowa pożyczki z dnia 1 czerwca 2010r. nie narusza powołanego wyżej przepisu prawa.

W dniu 27 października 2012r. weszła w życie ustawa z 5 listopada 2009r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych (Dz. U. 2013r., poz. 1450 t.j.). Ustawa ta zastąpiła ustawę z dnia 14 grudnia 1995r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych (Dz. U. 1996r., poz. 2).

Umowa cesji praw z dnia 31 października 2012r. (k. 57-58) jak i aneks z dnia 17 stycznia 2014r. do umowy pożyczki (k.35) zostały zawarte pod rządem nowej ustawy z 5 listopada 2009r., która w swej treści nie zawiera przepisu określającego limity czasowe, na jakie mogą być udzielane pożyczki i kredyty.

Zarzut braku wymagalności roszczenia Sąd uznał za nieuzasadniony. Strona powodowa wykazała za pomocą złożonych do akt dokumentów, że umowa pożyczki została wypowiedziana przez powódkę w dniu 29 grudnia 2014r. (k. 38). Wypowiedzenie doręczono zostało dłużnikowi M. P. w dniu 5 stycznia 2015r. (k. 39- 39v.).

Zgodnie z przewidzianym w (...) umowy pożyczki, po upływie 30 – dniowego okresu wypowiedzenie stało się skuteczne, tj. w dniu 5 lutego 2015r. Tak więc z chwilą upływu okresu wypowiedzenia umowy pożyczki wszystkie wierzytelności powódki z niej wynikające stały się wymagalne.

Za nieuzasadniony Sąd uznał zarzut przedawnienia roszczenia.

Zgodnie z art. 120 § 1 zd. 1 kc bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Uwzględniając wynikający z art. 118 kc trzyletni termin przedawnienia roszczeń związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą, który rozpoczął bieg od dnia wymagalności roszczenia, tj. od dnia 5 lutego 2015r. oraz uwzględniając fakt, że pozew został wniesiony 12 sierpnia 2015r., do przedawnienia roszczenia nie doszło.

Sąd uznał za nieuzasadniony zarzut pozwanych braku umocowania osób, które podpisały przedmiotową umowę pożyczki w imieniu pożyczkodawców.

Strona powodowa złożyła oświadczenia Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. w (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowo – akcyjnej potwierdzające zawarcie umowy pożyczki konsorcjalnej konsolidacyjnej nr (...) z dnia 1 czerwca 2010r. zawartej z M. P. oraz, że umowa pożyczki została zawarta przez umocowane do tego osoby K. P. i M. G. (k. 170, k. 171).

Z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy wynika, iż pożyczka została zrealizowana, gdyż pozwany otrzymał środki pieniężne wynikające z zawartej umowy. Pozwany podpisał aneks, do tej umowy w dniu 17 stycznia 2014r. Pozwany nigdy nie wystąpił do pożyczkodawców o potwierdzenie umowy, więc musiało być dla niego oczywiste, że umowa została skutecznie zawarta.

Nawet gdyby osoby, które podpisały umowę pożyczki w imieniu pożyczkodawców nie miałyby stosownych umocowań, to umowa stałaby się nieważna z chwilą odmowy jej potwierdzenia lub z chwilą bezskutecznego upływu terminu do jej potwierdzenia wyznaczonego przez pozwanego, a z materiału dowodowego sprawy nie wynika, aby jedno lub drugie miało miejsce.

W świetle art. 103 § 1 i 2 kc skutek zawartej przez rzekomego pełnomocnika umowy w postaci jej nieważności następuje dopiero po definitywnej odmowie potwierdzenia bądź z upływem terminu wyznaczonego przez kontrahenta do potwierdzenia umowy.

Potwierdzenie umowy skutkuje uznaniem jej za ważnie zawartą i wiążącą strony. Nawet przy przyjęciu braku umocowania osób działających w imieniu pożyczkodawców, uruchomienie środków z pożyczki, pozwalało uznać, że pożyczkodawcy w sposób dorozumiany potwierdzili jej zawarcie. Potwierdzenie może być bowiem dokonane w dowolnej formie, a zatem także przez czynności konkludentne.

Złożone przez pożyczkodawców oświadczenia o potwierdzenie umowy pożyczki z dnia 1 czerwca 2010r. (k. 170, k. 171) w sposób definitywny rozstrzygają kwestię ważności i skuteczności zawartej umowy. Potwierdzenie umowy konwaliduje wadliwą umowę i nadaje jej pełną skuteczność z mocą wsteczną od daty jej zawarcia. Kodeks cywilny nie ogranicza potwierdzenia zawarcia umowy żadnym terminem, daje tylko drugiej stronie możliwość wyznaczenia odpowiedniego terminu do potwierdzenia umowy osobie, w której imieniu umowę zawarto, w celu uchylenia niepewności, jaką stwarza bezskuteczność zawieszona co do ważności umowy.

W zakresie roszczenia odsetkowego Sąd Okręgowy uznał, że w(...) umowy pożyczki, strony umówiły się, iż od niespłaconego w całości lub części kapitału, a od dnia wniesienia powództwa od całości zadłużenia pobierane będą odsetki według zmiennej rocznej stopy procentowej wynoszącej czterokrotność stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego.

Art. 482 § 1 kc dopuszcza żądanie odsetek za opóźnienie od zaległych odsetek (i to odsetek tzw. kapitałowych, jak i odsetek za opóźnienie) od chwili wytoczenia o nie powództwa. Orzeczenie o odsetkach uzasadnia treść art. 359 § 1 i § 2¹ kc w zw. z art. 481 § 1 i 2 kc w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy z dnia 9 października 2015r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2015r., poz. 1830).

O kosztach procesu Sąd rozstrzygnął na podstawie art. 98 § 1 kpc Na zasądzoną kwotę 12.303 zł tytułem kosztów procesu składa się opłata sądowa od pozwu w wysokości 8.686 zł i wynagrodzenie pełnomocnika powódki wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 3.617 zł (§ 6 pkt. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu Dz. U. z 2013r., poz. 490).

Apelację od tego wyroku wnieśli pozwani, którzy zaskarżyli wyrok w całości i zarzucali Sądowi Okręgowemu:

1) naruszenie prawa materialnego w postaci przepisu art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. oraz w zw. z art. 21 ust. 1 i 2 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo- kredytowych z dnia 14 grudnia 1995 r. (Dz.U. 1996 Nr 1, poz. 2 z późn. zm.) w brzmieniu na dzień 1 czerwca 2010 r. polegające na błędnym ustaleniu, że „umowa pożyczki konsorcjalnej konsolidacyjnej” nr (...) z dnia 1 czerwca 2010 r. została zawarta w sposób ważny, mimo oczywistego naruszenia przepisów regulujących zasady udzielania pożyczek przez spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, podczas gdy naruszenie przez tę umowę tychże przepisów skutkuje bezwzględną nieważnością całej umowy;

2) naruszenie prawa materialnego w postaci przepisu art. 65 § 2 k.c., art. 5 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz.U. Nr 140, poz. 939 z późn. zm.), przepisu art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz.U. Nr 140, poz. 939 z późn. zm.), przepisu art. 720 § 1 k.c. oraz przepisu art. 73 ust. 1 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz.U. Nr 140, poz. 939 z późn. zm.) w zw. z przepisem art. 29 ust. 2 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych z dnia 14 grudnia 1995 r. (Dz.U. 1996 Nr 1, poz. 2 z późn. zm.) w brzmieniu na dzień 1 czerwca 2010 r. polegające na nieprawidłowym ustaleniu, że „umowa pożyczki konsorcjalnej konsolidacyjnej” nr (...) z dnia 1 czerwca 2010 r. jest umową pożyczki, podczas gdy analiza jej treści i zawartych w niej postanowień jednoznacznie wskazuje, że w rzeczywistości jest to umowa kredytu, a co za tym idzie, niedopuszczalnym było, aby współkredytodawcą było Towarzystwo (...) Sp. z o.o., jako podmiot nie będący bankiem ani spółdzielczą kasą oszczędnościowo-kredytową, co w konsekwencji skutkuje nieważnością tej umowy;

3) naruszenie prawa materialnego w postaci przepisu art. 509 § 1 i 2 k.c. oraz § 22 ust. 1 i 2 „umowy pożyczki konsorcjalnej konsolidacyjnej” nr (...) z dnia 1 czerwca 2010 r. polegające na ustaleniu, że dokonana przez Towarzystwo (...) Sp. z o.o. na rzecz Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. F. S. z siedzibą w G. cesja wierzytelności wynikająca z ww. umowy była skuteczna, podczas gdy cesja ta jest w sposób oczywisty niezgodna z treścią łączącej strony „umowy pożyczki konsorcjalnej konsolidacyjnej”, a zatem należy uznać ją za nieważną;

4) naruszenie prawa materialnego w postaci przepisu art. 6 k.c. i § 17 ust. 1 pkt 2) „umowy pożyczki konsorcjalnej konsolidacyjnej” nr (...) z dnia 1 czerwca 2010 r. oraz przepisów postępowania, tj. art. 232 k.p.c., art. 245 k.p.c. i art. 253 k.p.c., polegające na uznaniu, iż powód udowodnił wymagalność swojego roszczenia, podczas gdy wbrew swoim obowiązkom procesowym i zasadzie ciężaru dowodu powód nie wykazał w sposób wyczerpujący, aby wypełnił wszelkie wymagane umową stron oraz obowiązującymi przepisami prawa przesłanki do wypowiedzenia stronie pozwanej umowy, a ponadto nie udowodnił również, aby osoba podpisująca rzekomo w imieniu powoda wysłane do strony

pozwanej wezwania do zapłaty oraz oświadczenia o wypowiedzeniu umowy była właściwie i należycie umocowana do tej czynności;

5) naruszenie prawa materialnego w postaci przepisu art. 6 k.c. oraz przepisów postępowania, tj. art. 232 k.p.c., art. 245 k.p.c. i art. 253 k.p.c., polegające na uznaniu, iż powód udowodnił wysokość swojego roszczenia, podczas gdy wbrew swoim obowiązkom procesowym i zasadzie ciężaru dowodu powód nie wykazał w sposób wyczerpujący, w jakiej konkretnie kwocie należności głównej przysługuje mu roszczenie wobec strony pozwanej, co czyni całe to roszczenie niemożliwym do uwzględnienia.

Pozwani wnosili o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości, oraz zasądzenie od powoda na rzecz każdego z pozwanych zwrotu kosztów postępowania za obie instancje, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według czterokrotności stawki minimalnej określonej normami przepisanyymi oraz zwrotu na rzecz każdego z pozwanych opłaty skarbowej od pełnomocnictw w kwocie po 34 zł.

Strona powodowa wносиła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Podniesione w apelacji zarzuty naruszenia prawa procesowego dotyczą nieudowodnienia przez powódkę wymagalności roszczenia i jego wysokości. Natomiast pozostałe zarzuty apelacji dotyczą wyłącznie wadliwego zastosowania przez Sąd Okręgowy przepisów prawa materialnego przy ocenie ważności zawartej umowy „pożyczki konsorcjalnej konsolidacyjnej”, których ewentualne uwzględnienie wpływało na ocenę zasadności roszczenia co do samej zasady. Zarzuty te zmierzają bowiem do zakwestionowania ważności zawartej umowy pożyczki konsorcjalnej konsolidacyjnej i ważności cesji wierzytelności wynikającej z tej umowy.

Ponieważ zarzuty te mają decydujące i pierwotne znaczenie dla oceny zasadności roszczenia strony powodowej co do wysokości, Sąd Apelacyjny zbadał ich zasadność w pierwszej kolejności.

Zarzut nieważności „umowy pożyczki konsorcjalnej konsolidacyjnej” nr (...) z dnia 1 czerwca 2010 r. opierał się na twierdzeniu, że zawarta pomiędzy stronami w dniu 1 czerwca 2010 r. umowa nazwana „pożyczką konsorcjalno – konsolidacyjną”, była faktycznie umową kredytu, w związku z czym Towarzystwo (...) Sp. z o.o., które nie jest ani bankiem, ani spółdzielczą kasą oszczędnościowo-kredytową, nie było w ogóle uprawnione do jej zawarcia, co czyni całą umowę nieważną.

Ponadto umowa ta w części dotyczącej udzielenia „pożyczki” przez (...) była nieważna ze względu na termin, na który została udzielona.

W ocenie Sądu Apelacyjnego obydwie te zarzuty są uzasadnione.

Zgodnie z art. 720 § 1 kc przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Natomiast zgodnie z art. 69 ust. 1 prawa bankowego przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

Polski system prawny w odróżnieniu od innych systemów prawnych zawiera definicję umowy kredytowej, co pozwala wyróżnić umowę kredytową jako odrębny typ umowy spośród umów, których skutkiem jest przesunięcie określonej wartości gospodarczej (zwykle pieniężnej) z majątku jednej osoby do majątku drugiej, połączone z obowiązkiem zwrotu (Z. R., Zobowiązania - część szczegółowa, s. 180). Jako przykłady takich umów można wskazać: poręczenie,

dyskonto weksła, akredytywę, a także inne umowy, w których świadczenia stron nie następują równocześnie (W. Pyziół (w:) E. Fojcik-Mastalska (red.), Prawo..., s. 235). Umowy te, wraz z umowami pożyczki i kredytu bankowego, zwykle się nierzadko określać mianem umów kredytowych w szerszym znaczeniu lub niekiedy czynności prawnych kredytowych, przy czym żadne z tych wyrażen nie jest kategorią normatywną, z której wyróżnieniem łączyłoby się zastosowanie jakichkolwiek, tylko jej właściwych reguł ogólnych (por. szerzej S. Grzybowski (w:) W. Czachórski (red.), System..., t. III, cz. 2, s. 700-701, za Zoll Fryderyk (red.), Prawo bankowe. Komentarz, Tom I i II, Zakamycze 2005).

Umowa kredytu ma wyraźnie określony cel. Podmiot uprawniony do udzielenia kredytu zobowiązuje się do oddania do dyspozycji kredytobiorcy kwoty środków pieniężnych, które mają być przeznaczone na określony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się wykorzystać środki z kredytu na wskazany w umowie cel. Wskazanie celu kredytowania jest elementem koniecznym umowy kredytu i odróżniającym od umowy pożyczki. Ponadto kredytobiorca zobowiązuje się do zapłaty prowizji od udzielonego kredytu na rzecz kredytodawcy oraz odsetek.

Zwarta pomiędzy stronami umowa z dnia 1 czerwca 2010r. zawierała wszystkie wskazane elementy umowy kredytowej.

Z (...) umowy wynika, że środki z umowy miały być przeznaczone na spłacenie długów pozwanego widniejących na wskazanych rachunkach bankowych i wynikających z umów oznaczonych poprzez wskazanie daty ich zawarcia [ppkt „(...)”].

Natomiast w § (...) umowy strony ustaliły wysokość prowizji, do której zapłacenia zobowiązał się pozwany.

Ponadto sama umowa w niektórych postanowieniach używała wprost pojęcia przynależnego umowie kredytu, jak np. „cel kredytowania”. I Tak w (...) umowy „pożyczkobiorca zobowiązywał się do pokrycia z własnych środków wszystkich dodatkowych kosztów związanych z przedsięwzięciem będącym celem kredytowania”.

Pod pojęciem kredytu konsorcjalnego należy rozumieć kredyt, który jest udzielany przez grupę banków (co najmniej dwa) jednemu kredytobiorcy. Rozwiązania tego typu stosuje się przy inwestycjach wysoko kapitałochłonnych, które przekraczają możliwości jednego kredytodawcy i często są obciążone wysokim ryzykiem spłaty kwoty zadłużenia.

Paragraf (...) umowy zawartej przez strony z dnia 1 czerwca 2010r. odsyłał do „Regulaminu udzielania konsorcjalnych pożyczek mieszkaniowych”, który stanowił integralną część umowy.

Załączony do akt sprawy (...) [k. 28] nosi tytuł „Regulamin udzielania kredytów i pożyczek Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej” i w rozdziale XI zawiera postanowienia dotyczące „Konsolidacji zobowiązań”.

Z § (...) tego Regulaminu wynika, że: „Kasa udziela kredytów na spłatę zobowiązań finansowych zaciągniętych w Kasie lub u innych kredytodawców”.

Natomiast § (...) stanowi, że wypłata kredytu udzielonego w celu konsolidacji zobowiązań realizowana jest w formie bezgotówkowej na rachunki prowadzone w Kasie lub na rachunki wskazane przez innych kredytodawców. Jeżeli na wniosek kredytobiorcy kredyt został udzielony w wysokości wyższej niż łącznie wynoszą konsolidowane zobowiązania pozostałe do spłaty na dzień wypłaty kredytu, nadwyżka może być wypłacona, zgodnie z dyspozycją kredytobiorcy, przelewem na rachunek wskazany przez kredytobiorcę lub w gotówce.”

Postanowienia załączonego (...) [k.28] nie przewidują - wbrew odesłaniu zawartemu w § (...) zawartej przez strony umowy:

- ani zawierania umowy pożyczki konsolidacyjnej;
- ani udzielania pożyczek czy kredytów konsorcjalnych,

Brak regulacji dotyczącej „pożyczki konsolidacyjnej” jest logiczną konsekwencją przyjęcia, że przekazanie przez kredytodawcę kredytobiorcy środków pieniężnych ma wyraźnie określony cel - spłatę zadłużenia kredytobiorcy wobec

innych wierzycieli i jedynie w tym celu zostaje udzielony. Skoro zaś pożyczkę od kredytu odróżnia brak określenia celu na jaki zostają przekazane środki pieniężne, to udzielenie „pożyczki konsolidacyjnej” stanowiłoby zaprzeczenie istoty umowy pożyczki, jakim jest brak określenia celu na jaki mogą być przeznaczone środki pieniężne uzyskane przez pożyczkobiorcę.

Używane w (...) określenie kredytodawca odnosi się wyłącznie do (...) oznaczającej zgodnie z §(...) (...) wyłącznie Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo - Kredytową, co wyklucza możliwość zawierania przez Kasy umów kredytowych konsorcjalnych, w których Kasa występowałaby jako kredytodawca obok innego podmiotu. (...) [k.28] w żadnym miejscu nie przewiduje udzielania „pożyczek konsorcjalnych”, ani „kredytów konsorcjalnych”.

Z powyższych ustaleń wynika, że zawarta przez strony w dniu 1 czerwca 2010r. umowa, pomimo nazwania jej „umową pożyczki konsorcjalnej konsolidacyjnej” wypełniała wszystkie wymogi kredytu konsolidacyjnego i z tego względu winna być kwalifikowana jako umowa kredytu, a nie umowa pożyczki.

Okoliczność ta ma istotne znaczenie dla oceny ważności zawartej umowy.

W odróżnieniu od umowy pożyczki umowa kredytu może być zawarta jedynie przez bank lub podmioty uprawnione do jej zawarcia na podstawie szczególnych przepisów.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 3, ust. 3 i ust. 4 prawa bankowego udzielanie kredytów jest czynnością bankową, która może być wykonywana wyłącznie przez banki, a inne podmioty wyłącznie wówczas gdy przepis szczególny uprawnia je do tego.

Takim przepisem szczególnym w stosunku do spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych był obowiązujący w dniu 1 czerwca 2010r. art. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych [Dz.U.1996.1.2 z dnia 1996.01.04 z późn. m.], który stanowił, że celem kas jest gromadzenie środków pieniężnych wyłącznie swoich członków, udzielanie im pożyczek i kredytów, przeprowadzanie na ich zlecenie rozliczeń finansowych oraz pośredniczenie przy zawieraniu umów ubezpieczenia na zasadach określonych w ustawie z dnia 22 maja 2003r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym.

O ile jednak przepis ten stanowił podstawę do udzielania kredytów przez spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, a w konsekwencji zawierania umów kredytowych, to nie dawał tego rodzaju uprawnień innym podmiotom.

Jak wynika z treści umowy z dnia 1 czerwca 2010r. kredytowcami na podstawie tej umowy byli Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo – Kredytowa im. F. S. w G. oraz Towarzystwo (...) Sp. z o.o. Spółka komandytowa w G., która nie była podmiotem uprawnionym do zawierania umowy kredytowej. Podmiot ten ani nie był bankiem, ani nie był uprawniony do zawierania umów kredytowych jako kredytodawca, na podstawie szczególnej regulacji ustawowej.

Co więcej, brak jest podstaw do uznania aby w świetle postanowień Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej, dołączonego do akt [k.28], Towarzystwo (...) Sp. z o.o. Spółka komandytowa w G. była uprawniona do zawierania umowy konsorcjum w celu zawarcia konsorcjalnej konsolidacyjnej umowy kredytowej ze Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo- Kredytową. Zgodnie bowiem z art. 73 prawa bankowego umowa o utworzeniu konsorcjum bankowego może być zawarta przez bank wyłącznie z innym bankiem w celu wspólnego udzielenia kredytu. Zatem umowa konsorcjalna mogłaby być ewentualnie ważnie zawarta pomiędzy dwiema Kasami (...) Kredytowymi, a nie pomiędzy Kasą i innym podmiotem, który nie był uprawniony do dokonywania czynności bankowych.

Z tych względów nie ma podstaw do uznania za ważną umowę kredytu konsorcjalnego konsolidacyjnego, w której współkredytującymi byli Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo – Kredytowa oraz Spółka z o.o. spółka komandytowa. Spółka nie jest bowiem podmiotem uprawnionym do dokonywania czynności bankowych, a w konsekwencji nie jest podmiotem uprawnionym do zawierania umów kredytowych.

Reasumując Sąd Apelacyjny uznał umowę z dnia 1 czerwca 2010r. za nieważną jako umowę pożyczki konsorcjalno konsolidacyjnej na podstawie art. 58 § 1 kc., uznając że celem jej zawarcia było obejście zakazu zawierania umowy kredytowej przez nieuprawniony podmiot jakim było Towarzystwo (...) Spółka z o.o. Spółka komandytowo – akcyjna w G., które nnie jest podmiotem uprawnionym do zawierania umów kredytowych.

W konsekwencji wskazana umowa jest nieważna, jako umowa kredytowa korsocjalna, gdyż zawarcie takiej umowy było dopuszczalne wyłącznie przez banki i podmioty uprawnione do zawarcia umowy kredytowej na podstawie szczególnego przepisu ustawowego. (...) Spółka z o.o. Spółka komandytowo – akcyjna w G. nie była uprawniona do zawierania umowy kredytowej, nie była również uprawniona do zawarcia umowy konsorcjalnej ze Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo – Kredytowa w celu wspólnego udzielenia kredytu pozwanemu.

Sąd Apelacyjny nie znajduje również podstaw do uznania za uzasadnione roszczenia powoda przy przyjęciu, że źródłem roszczenia są dwie umowy pożyczki traktowane jako odrębne umowy z dnia 1 czerwca 2010r.:

- umowa pożyczki zawarta pomiędzy Kasą a pozwanym, i
- umowa pożyczki zawarta pomiędzy Spółką a pozwanym .

Przede wszystkim umowa z 1 czerwca 2010r. stanowiła jedną umowę. Przesądzenie o niedopuszczalności jej zawarcia ze względu na to, że stanowiła umowę kredytową i ze względu na zawarcie jej przez kredytodawcę jako konsorcjum, czyni w ocenie Sądu Apelacyjnego nieważną całą umowę i przesądza o bezskuteczności roszczeń wywodzonych z tej umowy. Tak rozumiana nieważność umowy z dnia 1 czerwca 2010r. skutkuje nieważnością umowy poręczenia, nieważnością uznania długu zawartego w aneksie z dnia 17 stycznia 2014r., jako wynikającego z umowy nieważnej i nieważnością umowy cesji zawartej pomiędzy Spółką a Kasą z dnia 31 października 2012r.

Z tych względów roszczenie powódki podlegało oddaleniu.

Gdyby jednak nawet roszczenie powodowej Kasy oceniać jako roszczenie wynikające dwóch umów pożyczki opisanych w umowie z dnia 1 czerwca 2010r. :

1. umowy zawartej pomiędzy Kasą a pozwanym na kwotę 71.892,91 zł na okres 60 miesięcy, i
2. umowy zawartej pomiędzy Spółką a pozwanym na kwotę 128.107,09 zł na okres 120 miesięcy,

to roszczenia powódki nie można by uznać za uzasadnione z następujących względów.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych obowiązującej w dacie 1 czerwca 2010r. wynikało, że Kasa udziela swoim członkom pożyczek i kredytów na okres nie dłuższy niż 3 lata, z tym, że pożyczki i kredyty przeznaczone na cele mieszkaniowe mogą być udzielane członkom kasy na okres nie dłuższy niż 5 lat.

Kwestia skutków prawnych naruszenia art. 21 ustawy o skok z 1995 r. była już przedmiotem orzecznictwa. Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 17 października 2012 r. (Syn. akt I Ca 595.12 Lex 1236368) stwierdził, że przepis art. 21 ustawy o uskok z 1995 r. stanowi normę bezwzględnie wiążącą, której naruszenie powoduje nieważność czynności prawnej (art. 58 § 1 k.c.). Podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 19 lipca 2013 r. I ACa 317/13.

Z okoliczności sprawy wynika, że Kasa udzieliła pozwanemu pożyczki w kwocie 71.892,91 zł na okres 60 miesięcy [5 lat] tj. do dnia 30 maja 2015r. (...) umowy]. Środki z tej umowy przeznaczone zostały nie na cele mieszkaniowe lecz na spłatę zadłużenia pozwanego wobec innych banków jako wierzycieli. Tak określony cel umowy wyklucza uznanie, że umowa z dnia 10 czerwca 2010r. zawarta została na cele mieszkaniowe.

Sąd Apelacyjny uważa, że nawet gdyby przyjąć, że istniejące w chwili zawarcia umowy konsolidacyjnej, wynikało z umów zawartych na cele mieszkaniowe, okoliczność ta nie zmieniałaby celu umowy konsolidacyjnej. Istota i cel umowy konsolidacyjnej polega na przyjęciu nowej, korzystniejszej formy spłaty istniejącego w chwili zawierania umowy zadłużenia, a przez to bezpośrednia poprawa sytuacji finansowej dłużnika. Tak zdefiniowany cel umowy o kredyt konsolidacyjny, nie jest bezpośrednio związany z potrzebami mieszkaniowymi dłużnika.

Ponadto strona powodowa nie udowodniła, że zadłużenie pozwanego, w celu którego została zawarta umowa konsolidacyjna, opisane szczegółowo w § (...) umowy ppkt (...) od litery (...), wynikało z zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych pozwanego. Fakt, że zadłużenie pozwanego opisane w § (...) umowy wynikało z zobowiązań zaciągniętych na cel mieszkaniowy wynika jedynie z deklaracji stron umowy zawartej w § (...) umowy, która w ocenie Sądu miała jedynie formalnie uzasadniać zawarcie umowy na okres przekraczający dopuszczalny przez ustawę termin 3 letni.

Dodatkowo stwierdzić należy, że już chociażby z porównania dat zawarcia umów kredytowych, na podstawie których wydano pozwanemu karty kredytowe, z datami umów kredytowych, które również objęte zostały umową konsolidacyjną wynika, że środki przelane w wyniku wykonania umowy konsolidacyjnej przeznaczone zostały także na spłatę zadłużenia pozwanego wynikającego z kart kredytowych. Wskazuje na to porównanie dat zawarcia umów opisanych w § (...) umowy, z datami zawarcia umów, które objęte zostały spłatą wskazanych w § (...) pod literami (...)

W ocenie Sądu Apelacyjnego kredyt zaciągnięty w związku z korzystaniem z karty kredytowej nie jest kredytem udzielonym na cele mieszkaniowe. Z powyższych względów nie sposób uznać, aby udzielona przez Kasę w dniu 1 czerwca 2010r. pożyczka była udzielona na cele mieszkaniowe.

W tym stanie faktycznym zawarcie umowy pożyczki na okres 5 lat było niedopuszczalne ze względu na sprzeczność z art. 21 ust. 1 ustawy. W konsekwencji roszczenie Kasy podlegałoby oddaleniu także wówczas, gdyby za podstawę jej dochodzenia uznać wyłącznie umowę pożyczki udzieloną przez Kasę pozwanemu w umowie z dnia 1 czerwca 2010r.

Roszczenie powodowej Kasy w części dotyczącej roszczenia, wynikającego z umowy pożyczki, udzielonej pozwanemu przez Spółkę w umowie z dnia 1 czerwca 2010r., nie znajduje również uzasadnienia w świetle postanowień tej umowy, ze względu na ograniczenia możliwości dokonania przelewu zawarte w umowie. Legitymacja czynna powódki w tej części roszczenia wynikała z umowy cesji zawartej pomiędzy Spółką a Kasą w dniu 31 października 2012r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego uzasadnione są zarzuty pozwanego zawarte w apelacji stwierdzające niedopuszczalność przeniesienia wierzytelności Spółki na rzecz Kasy w świetle § (...) umowy.

Zgodnie z tym postanowieniem strony umowy dopuściły możliwość dokonania cesji wierzytelności (...) -u na Spółkę, natomiast obu wierzytelności jedynie na rzecz podmiotu system (...) Spółkę z o.o. w S..

Natomiast postanowienia umowy nie przewidywały możliwości dokonania cesji wierzytelności Spółki na rzecz Kasy.

Zgodnie z art. 509 kc cesja jest dopuszczalna bez zgody dłużnika, chyba że sprzeciwiałoby się to zastrzeżeniu umownemu.

Zastrzeżenia umowne dotyczące dokonania cesji mogą mieć postać zastrzeżeń wykluczających, negatywnych, wskazujących pod jakimi warunkami cesji wykonać nie można. Konsekwencją takiego zastrzeżenia jest uznanie zgody dłużnika na dokonanie cesji w innej postaci aniżeli wykluczona w umowie.

Jednakże w sytuacjach gdy umowa wskazuje pod jakimi warunkami i na rzecz jakich podmiotów cesja może być wykonana, to wówczas uznać należy, że dokonanie cesji na rzecz innych podmiotów, bądź pod innymi warunkami, nie jest dopuszczalne. Odmienna wykładnia takiego zastrzeżenia umownego byłaby nielogiczna ze względu na treść art. 509 § 1 kc. Skoro bowiem przepis ten dopuszcza cesję bez zgody dłużnika co do zasady, to zamieszczanie w umowie pozytywnego zastrzeżenia umownego wskazującego na jakich warunkach i na rzecz jakich podmiotów cesja jest

dopuszczalna, byłoby niepotrzebne, gdyż stanowiłoby wyłącznie powtórzenie art. 509 § 1 kc. Uznać zatem należy, że zamieszczenie takiego zastrzeżenia w umowie ogranicza możliwość dokonania cesji wierzytelności tylko do wypadków w umowie opisanych.

Powyższe oznacza, że strony umowy w § (...) wykluczyły możliwość dokonania cesji wierzytelności należnej Spółce wobec pozwanego na rzecz Kasy. Zgodnie z art. 509 § 1 kc cesja taka jest nieważna, gdyż sprzeciwiała się zastrzeżeniu umownemu. Powyższa ocena skutkowałaby uznaniem braku legitymacji strony powodowej do dochodzenia roszczenia od pozwanego na podstawie umowy cesji z dnia 31 października 2012r. zawartej pomiędzy Towarzystwem (...) Sp. z o.o. i (...) im. (...) (k. 57 – 58 umowa cesji praw).

W tym stanie sprawy roszczenie strony powodowej dochodzone na podstawie umowy „pożyczki konsorcjalnej konsolidacyjnej” z dnia 1 czerwca 2010r. uznać należy za nieuzasadnione w całości co do samej zasady.

Z tego względu za bezprzedmiotowe uznać należało zarzuty dotyczące wymagalności roszczenia jak również wysokości dochodzonego roszczenia. Skoro bowiem powódka dochodziła zapłaty na podstawie umowy uznanej przez Sąd za nieważną, nie przysługują jej żadne roszczenia z tej umowy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc zmienił w całości zaskarżony wyrok i powództwo oddalił oraz zasądził od powódki na rzecz pozwanych koszty procesu odpowiadające wysokości wynagrodzenia pełnomocnika ustanowionego w sprawie wraz z opłatą od pełnomocnictwa przez każdego z pozwanych, w żądanej kwocie 3 617zł.

Na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc oraz na podstawie § 2 pkt 6 i § 10 ust 1 pkt 2 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie [Dz.U.2015.1800] zasądził od powoda na rzecz pozwanych po 7 817zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym. Na kwoty te złożyło się wynagrodzenie pełnomocników i po 600zł opłaty uiszczonej od apelacji.

Na podstawie art. 113 ust. 1 uksc Sąd nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Zamościu 7486zł tytułem części opłaty sądowej od apelacji, od uiszczenia której pozwani byli zwolnieni.